

Sygn. akt I USK 446/21

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania O. Spółki Jawnej w C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych: H. B. T. P., S. M., M. G., M. K., I. C., T. S., K. K., D.
K., M. K., H. J. i Z. W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 kwietnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej O. Spółki Jawnej w C.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującą się O. Sp. Jawną w C. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 18 stycznia 2019 r., którym oddalono odwołania od 12 decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 30 kwietnia 2018 r. dotyczących zainteresowanych: H. B., T. P., S. M., M. G., M. K., I. C., T. S., K. K., D. K., M. K., H. J., Z. W. stwierdzających, że zainteresowani podlegają obowiązkowo

ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoby wykonujące pracę na podstawie umów o świadczenie usług u płatnika składek O. i G. spółka jawna w C. we wskazanych w tych decyzjach okresach oraz ustalających dla zainteresowanych podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne.

Odwołująca się O. Sp. Jawna w C. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 grudnia 2020 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 627 k.c., art. 734 k.c., art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 38 ust. 1, 2, 4 i 11, art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a i c w związku z art. 6 ust. 1 pkt. 4 w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 1 i art. 2 § 1 w związku z art. 189 k.p.c., art. 68 ust. 1 pkt lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 327¹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że treść uzasadnienia podstaw kasacyjnych wskazuje, że w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji doszło do szeregu nieprawidłowości, w tym obrazy prawa materialnego oraz naruszenia przepisów proceduralnych, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia, a uchybienia te nie zostały uwzględnione przez Sąd drugiej instancji w toku postępowania apelacyjnego, co niezasadnie skutkowało oddaleniem apelacji płatnika składek. Istotne jest pominięcie przez Sądy i ZUS zarzutów naruszenia ujawnionych na każdym etapie procesu: art. 2, art. 7, art. 22 i art. 87 Konstytucji w związku z art. 8 Konstytucji.

Zdaniem skarżącej, w sprawie występują istotne i nierozstrzygnięte w jednoznaczny sposób zagadnienia prawne dotyczące kompetencji organu rentowego do kwestionowania ważnie zawartych i wykonywanych zgodnie z wolą stron umów o dzieło z punktu widzenia podlegania tych stosunków prawnych obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz dotyczące działania płatnika składek w usprawiedliwionym przekonaniu o prawidłowości swoich działań w zakresie kwalifikacji umów i braku podstaw do dokonania zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego w związku z wynikami uprzedniej kontroli organu

rentowego o tożsamym przedmiocie, która to kontrola obejmowała okres bezpośrednio poprzedzający okres sporny w niniejszym postępowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku sformułować zagadnienie prawne oraz przedstawić argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i

postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Nie występuje natomiast w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), tak jak nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów, ponieważ przedstawiony w tym wniosku problem prawny doczekał się już rozstrzygnięcia w dotychczasowym orzecznictwie, w którym (wbrew odmiennemu stanowisku zaprezentowanemu we wniosku) jednolicie przyjmuje się, że organ rentowy może kwestionować zarówno sam tytuł ubezpieczenia społecznego, jak i ustaloną podstawę wymiaru składek (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13, LEX nr 1444493; z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 454/13, LEX nr 1495840; z dnia 13 stycznia 2016 r.,

III UK 53/15, LEX nr 1984624; z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 21 marca 2019 r., II UK 554/17, LEX nr 2638582 oraz postanowienia: z dnia 29 sierpnia 2018 r., II UK 438/17, LEX nr 2538834; z dnia 29 maja 2019 r., II UK 214/18, LEX nr 2690937).

Organ rentowy, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może więc - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące na charakter stosunku prawnego, któremu strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty jego charakter i prawidłowy tytuł ubezpieczeń społecznych. Ustalenie, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadających umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 i 758 k.c. lub właściwych umowom, do których - stosownie do art. 750 k.c. - stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje z kolei wydanie decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 13 pkt 2 ustawy systemowej.

Wymaga też podkreślenia, że korzystanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z jego ustawowych uprawnień nie narusza równocześnie art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji RP, ponieważ pierwszy z wymienionych przepisów stanowi, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, a drugi określa hierarchię źródeł powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej, wymieniając wśród nich właśnie ustawy, a takim aktem prawnym jest ustawa systemowa, której przepisy dopuszczają weryfikację tytułów podlegania lub niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Sąd Najwyższy zauważa równocześnie, że Sąd drugiej instancji, jak jednoznacznie wynika z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, uwzględnił w swoich rozważaniach przedstawione wyżej stanowisko judykatury. Wbrew temu, co twierdzi skarżąca w ocenianym wniosku, nie ocenił też analizowanych umów zawieranych z zainteresowanymi jako nieważnych, lecz uwzględniając ich cechy charakterystyczne oraz sposób wykonywania uznał, że w istocie były umowami o świadczenie usług.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba merytorycznego rozpoznania jej skargi

kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

Wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego został natomiast oddalony jako spóźniony. Pismo wniesione po terminie wskazanym w art. 398⁷ § 1 w związku z art. 167 k.p.c. nie wywołuje bowiem skutków odpowiedzi na skargę w zakresie kosztów postępowania wywołanego skargą, w związku z czym zawarty w nim wniosek o zasądzenie kosztów tego postępowania nie może być uwzględniony.